

करिअर कट्टा उपक्रम आणि विविध कोर्सेस

- * ३६५ दिवस चालणारे कोर्स म्हणजे
'IAS आपल्या भेटीला',
'उद्योजक आपल्या भेटीला' आणि
वृत्तवेध चालू घडामोडी
- * ५२ आठवडे संवाद शृंखला
- * 50 Add on courses

करिअर कट्टा हा महाराष्ट्र राज्य उच्च व तंत्रशिक्षण विभाग आणि महाराष्ट्र माहिती तंत्रज्ञान सहाय्यता केंद्र (MITSC) यांच्या संयुक्त विद्यमाने राबविण्यात येणारा एक महत्वाकांक्षी उपक्रम आहे. महाविद्यालयीन विद्यार्थ्यांच्या सर्वांगीण विकासासाठी आणि त्यांना रोजगाराभिमुख बनवण्यासाठी हे व्यासपीठ अत्यंत मोलाचे ठरत आहे. या उपक्रमाची आणि त्यांतर्गत येणाऱ्या कोर्सेसची सविस्तर माहिती खालीलप्रमाणे आहे:

१. करिअर कट्टा: मुख्य उद्दिष्टे

१. प्रशासकीय सेवा (UPSC, MPSC) तयारी व मार्गदर्शन:

भारतात प्रशासकीय सेवांकडे पाहण्याचा ओढा मोठा आहे, परंतु ग्रामीण आणि मध्यमवर्गीय विद्यार्थ्यांना योग्य माहिती मिळत नाही. करिअर कट्टा या उणीवेवर काम करतो: 'IAS आपल्या भेटीला' या उपक्रमाद्वारे दररोज होणारी व्याख्याने विद्यार्थ्यांमध्ये परीक्षेची भीती कमी करतात. केवळ पुस्तकी ज्ञान न देता, उत्तरलेखन कौशल्य (Answer Writing), वेळेचे नियोजन आणि मुलाखतीचा आत्मविश्वास कसा वाढवावा, यावर येथे भर दिला जातो. महागड्या कोचिंग क्लासेसची गरज भासू नये म्हणून नाममात्र शुल्कात तज्ज्ञांचे मार्गदर्शन उपलब्ध करून दिले जाते.

२. उद्योजकता विकास आणि कौशल्य आधारित शिक्षण:

सध्याच्या काळात केवळ पदवी मिळवणे पुरेसे नाही, तर स्वतःचा रोजगार निर्माण करण्याची क्षमता असणे आवश्यक आहे. 'नोकरी मागणारा' होण्याऐवजी 'नोकरी देणारा' (Entrepreneur) होण्यासाठी विद्यार्थ्यांना प्रोत्साहित केले जाते. उद्योजक आपल्या भेटीला या सत्रातून प्रत्यक्ष उद्योग कसा उभा करावा, भांडवल कसे उभारावे आणि जोखीम कशी व्यवस्थापित करावी, याचे शिक्षण मिळते. मार्केटमध्ये ज्या कौशल्यांना मागणी आहे (उदा. डिजिटल मार्केटिंग, फायनान्शियल मॅनेजमेंट), त्याचे प्रशिक्षण विद्यार्थ्यांना दिले जाते.

३. ग्रामीण भागातील विद्यार्थ्यांना जागतिक दर्जाचे ज्ञान:

शहरी आणि ग्रामीण भागातील शैक्षणिक संसाधनांची दरी कमी करणे हे या उपक्रमाचे सर्वात महत्वाचे उद्दिष्ट आहे. इंटरनेट आणि मोबाईल ॲपच्या माध्यमातून पुण्या-मुंबईचे नामांकित तज्ज्ञ आता गडचिरोली किंवा सिंधुदुर्गातील खेड्यापाड्यांपर्यंत पोहोचले आहेत. ग्रामीण भागातील हुशार विद्यार्थ्यांला केवळ माहितीअभावी मागे राहावे लागू नये, म्हणून जागतिक दर्जाचे 'कंटेंट' आणि 'लेक्चर्स' त्यांच्या भाषेत उपलब्ध करून दिले जातात. ग्रामीण भागातील विद्यार्थ्यांही स्पर्धा परीक्षेत किंवा आंतरराष्ट्रीय कंपन्यांत चमकू शकतात, हा विश्वास त्यांच्यात निर्माण केला जातो.

४. आवडीच्या क्षेत्रात करिअर व तज्ज्ञांचा सल्ला:

अनेकदा विद्यार्थी दबावाखाली किंवा माहितीच्या अभावामुळे चुकीचे करिअर निवडतात. करिअर कट्टा त्यांना योग्य दिशा दाखवतो. विद्यार्थ्यांची आवड कशात आहे. कला, क्रीडा, तंत्रज्ञान की समाजसेवा हे ओळखून त्या क्षेत्रातील तज्ज्ञांकडून

मार्गदर्शन मिळवून दिले जाते. पारंपारिक करिअर व्यतिरिक्त नवीन क्षेत्रांमधील संधींची माहिती सविस्तर दिली जाते. विद्यार्थ्यांना त्या-त्या क्षेत्रातील अनुभवी व्यक्तींशी जोडले जाते, जेणेकरून भविष्यात त्यांना 'मेंटॉरशिप' (Mentorship) मिळू शकेल.

२. प्रमुख उपक्रम आणि कार्यक्रम

अ) IAS आपल्या भेटीला

या कार्यक्रमांतर्गत दररोज भारतीय प्रशासकीय सेवेतील (IAS), आयपीएस (IPS) आणि इतर वरिष्ठ अधिकारी विद्यार्थ्यांशी संवाद साधतात. यात परीक्षेचा अभ्यास कसा करावा, वेळेचे नियोजन आणि मुलाखतीची तयारी यावर सखोल मार्गदर्शन केले जाते.

- IAS आपल्या भेटीला: प्रशासकीय प्रवासाचा मार्गदर्शक

हा उपक्रम स्पर्धा परीक्षेची तयारी करणाऱ्या विद्यार्थ्यांसाठी एक दीपस्तंभ आहे. केवळ पुस्तकी ज्ञान न देता प्रत्यक्ष अनुभवातून शिकण्यावर याचा भर असतो. या सत्रात केवळ यशस्वी अधिकारीच नव्हे, तर त्यांच्या संघर्षाचा प्रवास सांगितला जातो. यामुळे विद्यार्थ्यांना 'ग्राउंड रिअॅलिटी' समजते. UPSC आणि MPSC सारख्या परीक्षांचा अफाट अभ्यासक्रम कसा हाताळावा, नोट्स कशा काढाव्यात आणि संदर्भ पुस्तकांचा वापर कसा करावा, याचे सूक्ष्म नियोजन अधिकारी स्वतः सांगतात. अभ्यासाचे तास आणि विश्रांती यांचा समतोल कसा राखावा, यावर मार्गदर्शन दिले जाते. व्यक्तिमत्व चाचणीत पॅनेलसमोर कसे सादर व्हावे, आत्मविश्वासाने उत्तरे कशी द्यावीत आणि सकारात्मक देहबोली (Body Language) कशी ठेवावी, याचे प्रशिक्षण यातून मिळते.

ब) उद्योजक आपल्या भेटीला

नवे स्टार्टअप किंवा व्यवसाय सुरू करू इच्छिणाऱ्या विद्यार्थ्यांसाठी हा कार्यक्रम आहे. यशस्वी उद्योजक त्यांचे अनुभव सांगतात, ज्यामुळे विद्यार्थ्यांमध्ये व्यावसायिक कौशल्ये विकसित होतात.

- उद्योजक आपल्या भेटीला: स्वप्नांना उद्योजकतेची जोड

भारताला 'आत्मनिर्भर' बनवण्यासाठी युवकांनी नोकरी मागणारे न होता नोकरी देणारे होणे आवश्यक आहे, हे या उपक्रमाचे मूळ सूत्र आहे. व्यवसायाची कल्पना (Idea) प्रत्यक्षात कशी उतरवावी, इथपासून ते कंपनीची नोंदणी कशी करावी, इथपर्यंतचे ज्ञान दिले जाते. यशस्वी उद्योजक त्यांनी केलेल्या चुका आणि त्यातून त्यांनी काय शिकले, हे मांडतात. यामुळे विद्यार्थ्यांना जोखीम व्यवस्थापन (Risk Management) समजते. केवळ उत्पादन बनवणे पुरेसे नसते, तर त्याचे मार्केटिंग, ब्रँडिंग आणि विक्री कशी करावी, याचे व्यावहारिक शिक्षण या सत्रातून मिळते. सरकारी योजना, बँकांचे कर्ज आणि गुंतवणूकदार (Investors) कसे मिळवावे, याबद्दलची तांत्रिक माहिती येथे दिली जाते.

क) दररोज चालू घडामोडी

स्पर्धा परीक्षांसाठी अत्यंत महत्त्वाच्या असणाऱ्या दैनंदिन चालू घडामोडींचे विश्लेषण तज्ज्ञांमार्फत केले जाते.

- दररोज चालू घडामोडी

कोणत्याही स्पर्धा परीक्षेत 'चालू घडामोडी' हा सर्वात महत्त्वाचा आणि कठीण भाग मानला जातो. हा उपक्रम विद्यार्थ्यांचे हे काम सोपे करतो. केवळ हेडलाईन्स न सांगता, त्या घटनेचा ऐतिहासिक, भौगोलिक आणि राजकीय संदर्भ तज्ज्ञांकडून स्पष्ट केला जातो. वर्तमानपत्रांमधील महत्त्वाच्या लेखांचे विश्लेषण केले जाते, ज्यामुळे विद्यार्थ्यांची स्वतःची मते (Opinion Building) तयार होण्यास मदत होते. कोणत्या बातम्या परीक्षेसाठी महत्त्वाच्या आहेत आणि कोणत्या नाहीत, याचे वर्गीकरण करणे विद्यार्थ्यांना सोपे जाते. दररोज हे सत्र होत असल्याने विद्यार्थ्यांचा चालू घडामोडींचा कोणताही भाग सुटत नाही, परिणामी परीक्षेच्या वेळी त्यांची धावपळ होत नाही.

३. उपलब्ध कोर्सेस आणि प्रशिक्षण

करिअर कट्टा अंतर्गत अनेक कौशल्य विकास (Skill Development) आणि प्रमाणपत्र कोर्सेस राबवले जातात. हे कोर्सेस प्रामुख्याने ऑनलाईन स्वरूपात असतात जेणेकरून विद्यार्थी त्यांच्या वेळेनुसार ते पूर्ण करू शकतील:

१. प्रशासकीय सेवा पूर्वतयारी (UPSC, MPSC आणि बँकिंग)

हा या उपक्रमाचा कणा आहे. स्पर्धा परीक्षांची तयारी केवळ मोठ्या शहरांतच होऊ शकते, हा समज करिअर कट्ट्याने मोडीत काढला आहे. यात केवळ लेक्चर्स नसून, पूर्व परीक्षा, मुख्य परीक्षा आणि मुलाखत अशा तिन्ही टप्प्यांचे नियोजन दिले जाते. बँकिंग क्षेत्रातील वाढत्या संधी लक्षात घेऊन 'IBPS' आणि इतर बँकिंग परीक्षांसाठी आवश्यक असणारे गणिती बुद्धिमत्ता (Aptitude) आणि तर्कशास्त्र यावर विशेष भर दिला जात. डिजिटल युगात सायबर गुन्ह्यांपासून संरक्षण आणि या क्षेत्रातील करिअर संधी.

२. सायबर सुरक्षा (Cyber Security)

आजच्या डिजिटल युगात सायबर हल्ल्यांचे प्रमाण वाढत आहे, त्यामुळे या क्षेत्रातील तज्ज्ञांना मोठी मागणी आहे. विद्यार्थ्यांना इंटरनेटचा सुरक्षित वापर, डेटा सुरक्षा आणि हॅकिंगपासून बचावाचे प्राथमिक व प्रगत तंत्र शिकवले जाते. हा कोर्स पूर्ण केल्यावर आयटी कंपन्यांमध्ये 'सिक्युरिटी ऑडिट' किंवा 'सायबर सल्लागार' म्हणून काम करण्याच्या संधी उपलब्ध होतात. सोशल मीडिया आणि गुगलच्या माध्यमातून व्यवसाय कसा वाढवावा याचे तंत्र.

३. डिजिटल मार्केटिंग (Digital Marketing)

पारंपारिक जाहिरातींची जागा आता डिजिटल प्लॅटफॉर्मने घेतली आहे. हा कोर्स विद्यार्थ्यांना आधुनिक व्यवसायाचे गमक शिकवतो. यात 'सर्च इंजिन ऑप्टिमायझेशन' (SEO), सोशल मीडिया मार्केटिंग, गुगल अॅड्स आणि कंटेंट क्रिएशन या विषयांचे प्रशिक्षण दिले जाते. स्वतःचा व्यवसाय ऑनलाइन नेण्यासाठी किंवा 'फ्रीलान्सर' म्हणून काम करण्यासाठी हा कोर्स अत्यंत प्रभावी ठरतो.

४. परदेशी भाषा (Foreign Languages)

जागतिकीकरणामुळे परदेशी भाषा जाणणाऱ्या तरुणांची गरज वाढली आहे. जर्मन, फ्रेंच आणि जपानी यांसारख्या भाषांचे पायाभूत शिक्षण येथे दिले जाते. मल्टिनॅशनल कंपन्यांमध्ये (MNCs) नोकरी मिळवण्यासाठी आणि परदेशात शिक्षणासाठी जाणाऱ्या विद्यार्थ्यांसाठी हे प्रमाणपत्र अत्यंत महत्त्वाचे ठरते.

५. सॉफ्ट स्किल्स (Soft Skills)

केवळ तांत्रिक ज्ञान असून चालत नाही, तर ते प्रभावीपणे मांडता येणे आवश्यक असते. प्रभावीपणे बोलणे, प्रेझेंटेशन देणे आणि समोरच्या व्यक्तीवर प्रभाव पाडण्याचे तंत्र यात शिकवले जाते. आत्मविश्वास वाढवणे, वेळेचे नियोजन (Time Management) आणि कार्यस्थळावरील शिष्टाचार (Corporate Etiquettes) यावर लक्ष दिले जाते. मॉक इंटरव्यूच्या माध्यमातून प्रत्यक्ष मुलाखतीच्या वेळी येणारा ताण कसा हाताळावा, याचे प्रशिक्षण मिळते.

६. शेती आधारित कोर्सेस (Agri-Business Management)

महाराष्ट्र हा कृषिप्रधान देश असल्याने, तरुणांनी आधुनिक शेतीकडे वळावे यासाठी हे कोर्सेस महत्त्वाचे आहेत. ठिबक सिंचन, हरितगृह (Green House), सेंद्रिय शेती आणि ड्रोनचा शेतीत वापर याबद्दल माहिती दिली जाते. शेतीकडे केवळ उपजीविकेचे साधन म्हणून न पाहता एक 'नफा देणारा व्यवसाय' म्हणून कसे पहावे, प्रक्रिया उद्योग कसे सुरू करावेत, याचे सविस्तर मार्गदर्शन यात मिळते.

४. नोंदणी प्रक्रिया आणि शुल्क

- नोंदणी: विद्यार्थी 'करिअर कट्टा'च्या अधिकृत ॲप (Career Katta App) वरून किंवा त्यांच्या महाविद्यालयातील समन्वयाकाद्वारे नॉननोंदणी करू शकतात.
- शुल्क: हा उपक्रम अतिशय नाममात्र शुल्कात (उदा. रु. ३६५ तीन वर्षासाठी - म्हणजेच दिवसाला फक्त ३६ पैसे) उपलब्ध करून दिला जातो, जेणेकरून प्रत्येक स्तरातील विद्यार्थी याचा लाभ घेऊ शकेल.

